

הנדון: מסמך עבודה להטמעת תפקיד רכז השתלבות ואוכלוסיות מיוחדות

מסמך זה מטרתו לחדד את הגדרת התפקיד, לענות על שאלות ולהציג את הפעולות המרכזיות המצופות מהרכז הנבחר.

מדוע יש צורך בתפקיד רכז השתלבות ?

התפיסה החינוכית המנחה את עבודתנו היא שמקומו של כל תלמיד בחינוך הרגיל, ללא תלות בצרכיו, ובכלל זה תלמיד עולה, תלמיד מחונן ומצטיין, תלמיד בסיכון, תלמיד עם קשיים שונים, תלמיד עם לקויות למידה, תלמיד הזכאי לתקציבי חינוך מיוחד ועוד..

תפיסה חשובה זו דורשת התמודדות עם אתגר מתן המענה לכל תלמיד בהתייחס לצרכיו הייחודיים, גם במסגרת השיעורים הנלמדים בכיתה הרגילה.

המידע המצטבר מנתוני שאלון "למידה משמעותית" של ראמ"ה וממחקרים של מכון ברוקדייל מראה כי אחוז גבוה של מורים מדווח על **חוסר בכלים מתאימים להתמודד עם סוגיית ההטרוגניות ועם היכולת לתת מענה לפרט בכיתה בהתאם לצרכיו.**

מה מהות התפקיד ?

סיוע בפיתוח, המשגה ושימור הידע הפדגוגי הבית ספרי בכל הנוגע לניהול תהליכי למידה בכיתה ההטרוגנית:

- הרכז יפעל לקידום תפיסה חינוכית מכילה.
- הרכז יסייע בפיתוח והרחבת הידע הפדגוגי הנוגע לטכניקות הוראה וניהול שיעור מיטבי בכיתה ההטרוגנית.
- הרכז יפעל לפיתוח שגרות וסדירויות עבודה המכוונות מתן מענה לפרט.
- הרכז יהיה שותף לפיתוח יוזמות פדגוגיות בית ספריות.

מהן הפעולות המצופות ?

תפקידו של רכז ההשתלבות הוא תפקיד מתפתח המושתת על רכישת ידע תאורטי והתנסות מעשית. הפעולות המצופות בחודשים הראשונים / בשנה הראשונה תלויות בהכשרה המקדימה של הרכז, בתהליכי הפיתוח המקצועי שיעבור במסגרת הכשרתו לתפקיד ובהתנסות המעשית שלו בתוך בית הספר.

לפיכך, בחרנו לחלק את הפעולות לשתי קטגוריות

א. **משימות שהן במסגרת התפקיד השוטף**, אשר חלקן אפשר להתחיל לבצע רק במחצית השנייה של השנה.

ב. **משימות הרחבה והעמקה**, אשר ההחלטה על ביצוען, באופן מלא או חלקי נתונה, בידי בית הספר.

הפעולות המצופות מרכז ההשתלבות מתבססות על הגדרת מהות התפקיד ועוסקות בקידום תפיסה, שותפויות ופרקטיקות הנוגעות לניהול תהליכי למידה בכיתה ההטרוגנית

קידום תפיסה פדגוגית מכילה

משימות הנדרשות במסגרת התפקיד

- קיום מפגש למידה לכלל צוות המורים (מפגש אחד לפחות) בנושא הוראה ולמידה בכיתה הטרוגנית. מפגש זה יועבר על ידי רכז ההשתלבות או על ידי מרצה מומחה שיבחר על ידי בית הספר (מומלץ להתייעץ עם מרכז הפסג"ה לגבי המרצה המתאים).
- חשיפה, הפצה ותיווך של חומרי הוראה ולמידה להם יחשפו רכזי ההשתלבות במסגרת הפיתוח המקצועי במחוז.

משימות הרחבה והעמקה (משימות אלו מוגדרות כך רק בשנה הראשונה)

- הבניית קהילה לומדת: רכז ההשתלבות יבנה ביחד עם קבוצת מורים צוות חשיבה העוסק במתן פתרונות בית ספריים וכיתתיים המקדמים את המענה הדיפרנציאלי בכיתה ההטרוגנית.
- קידום יחזמות חינוכיות לבית הספר ולקהילה שיתנו מענים מגוונים לשונות.

ביסוס סדירויות בית ספריות וקידום תהליכים פדגוגיים שיתמכו בניהול תהליכי למידה בכתה ההטרוגנית:

משימות הנדרשות במסגרת התפקיד

- בניית תכנית התערבות כיתתית ביחד עם מורה אחד לפחות / מורי שכבת גיל אחת (החל מחודש ינואר).
- הרחבת הרפרטואר של המורים לטכניקות גיוון בדרכי הוראה-למידה באמצעות שיח אישי, מודליניג, עבודה ב – CO ועוד. מומלץ להתרכז בשנה הראשונה בקבוצת מורים נבחרת או בשכבת גיל אחת.
- הדגמת עבודה עם תלמידים למורה אחד לפחות / מורי שכבת גיל אחת. ניצול מותאם ויעיל של עבודה עם תלמידים במסגרת השעות הפרטניות. מומלץ כי תתקיים לפחות שעת הדגמה אחת בשבוע.
- שותפות בהטמעת המלצות ועדת דורנר: רכז ההשתלבות יהיה שותף לבניית סדירויות בית ספריות המקדמות את הטמעת תכנית ההשתלבות (דורנר) ביחד עם פרנט ההשתלבות מטעם המת"אות, יועצת בית הספר, פסיכולוג בית הספר ומורת השילוב. במסגרת תפקיד זה יתמקד רכז ההשתלבות במתן מענים לשילוב פדגוגי של התלמיד בעל הצרכים המיוחדים בכיתה הרגילה. משימה זו תבנה בהדרגה בהתאם לתהליך הפיתוח המקצועי שעובר רכז ההשתלבות ובהתאם לצרכים הבית ספריים. פעילות זו תהיה בתיאום מלא עם מומחי התחום מטעם המת"א.

משימות הרחבה והעמקה (משימות אלו מוגדרות כך רק בשנה הראשונה)

- רכז ההשתלבות יהיה שותף לעריכת מיפויים הוליסטים בית ספריים (מפת ההתבוננות, מבחני הנהלה/ מבחני הערכה בתחומי הדעת השונים...) בהתאם לצרכים העולים ובהתייחס לבעלי תפקידים נוספים בבית הספר.
- רכז ההשתלבות יהיה שותף במפגשי הצוות הרב מקצועי בתכנון מתן המענים לפרט בכיתה ובבית הספר.
- רכז ההשתלבות יוביל קהילות לומדות סביב סוגיות פסיכו-פדגוגיות הקשורות בפרט.

מה בין רכז ההשתלבות לבין יועץ בית הספר ומורה השילוב?

הגדרת תפקיד רכז ההשתלבות בבתי הספר היסודיים נועדה לתת מענה פדגוגי למורים בכל הנוגע להוראה ולמידה בכיתה ההטרוגנית. לשם כך בחרנו למנות מורה אשר יש לו ניסיון בהוראת תחום דעת בכיתה הרגילה.

רכז ההשתלבות אינו אמור לבצע פעולות אשר נמצאות באחריותם של יועצי בית הספר או מורי השילוב וככל שישנן משימות בית ספריות שהאחריות עליהן אינה ברורה, יקיים מנהל בית הספר שיח עם אנשי החינוך הרלוונטיים לחידוד התפקידים. שיתופי הפעולה בין יועץ בית הספר, הפסיכולוג ומורה השילוב לבין רכז ההשתלבות חיוניים להצלחת תפקיד הרכז ואנו מבקשים לפעול ליצירת ממשקי עבודה משותפים.

אוכלוסיות היעד בעבודת הרכז:

אוכלוסיית היעד הם המורים. קיימות שתי הצעות אפשריות לבחירת צוות המורים אשר יקיים תהליכי למידה ביחד עם רכז ההשתלבות בשנה הראשונה. הבחירה בין החלופות תהיה של מנהל בית הספר בהתייחס לצרכי בית הספר ולמאפייני הרכז.

1. אפשרות א' - התמקדות בשכבת גיל אחת: עבודת הרכז תתמקד בשכבת גיל אחת שתיבחר על ידי מנהל/ת בית הספר.

2. אפשרות ב' - התמקדות מערכתית, בראיה בית ספרית כוללת.

אנו ממליצים להרחיב את אוכלוסיית היעד גם לתלמידים, ולהקצות לרכז ההשתלבות שעות לעבודה עם תלמידים אשר זקוקים להוראה פרטנית אך אינם זכאים לתקציבי החינוך המיוחד. שעות אלו יאפשרו למורה ליישם באופן מיטבי את הכלים שרכש ובכך לקדם את התלמידים ואת צוות ההוראה בבית הספר.

מעטפת הליווי המקצועי של הרכז

ליווי הרכז בעבודתו יעשה בערוצים שונים ובהתאם לתנאים מאפשרים (ידע מקדים ומידת הניסיון הקודם של הרכז, בחירת בית הספר במדריך אשר יכול ללוות את רכז ההשתלבות, מודל הליווי היישובי שיקבע בתאום בין המפקח למדריך ההכלה המחחי).

- כלל רכזי ההשתלבות יקבלו ליווי במסגרת הפיתוח המקצועי. מסגרת הלמידה תאפשר העלאת סוגיות מהשטח ומתן מענה אקדמי ויישומי. הרכזים ידרשו במסגרת הקורס ליישם כלים נלמדים ולחזור עם תוצרים, תובנות ושאלות.

- בבתי ספר בהן יש הדרכת הכלה, תלווה מדריכת ההכלה הבית ספרית את רכז ההשתלבות. במקומות בהם קיימת הדרכה מתאימה אחרת (כגון תכנית מרום) פנים או חוץ בית ספרית, הליווי יעשה על ידי אותה המדריכה. ההדרכה תכלול מודלינג ומתן מענה לסוגיות העולות מהשטח. לשם כך יש לבנות את מערכת השעות באופן אשר יאפשר לרכזת ההשתלבות להיפגש עם המדריכה.
- בבתי ספר בהן אין הדרכה חיצונית מתאימה, מומלץ לבחור דמות מצוות הניהול הבית ספרי אשר תלווה בשלבים הראשונים את עבודת הרכזת ותהיה עבורה מקור תמיכה.
- המלצה ליצירת קהילה יישובית- מומלץ כי שלוש פעמים בשנה תתכנס קהילת רכזים עירונית בנוכחות המפקחת והמדריכה המחוזית להכלה – לשיח מכיל ולהעלאת סוגיות לדיון.

מהן התפוקות המצופות בסוף השנה הראשונה ?

- הרכז ישלים את ההכשרה של השנה הראשונה (60 שעות) וירשם להמשך הפיתוח המקצועי בהתאם למסלול שנקבע ולהכשרתו הקודמת.
- הרכז יבנה ויגיש למנהל בית הספר תוכנית עבודה אותה יישם במהלך השנה.
- במהלך השנה יתקיים לפחות מפגש אחד לכלל חדר המורים בנושא "הוראה מותאמת פרט בכתה הטרוגנית".
- יונפק מסמך למידה לסיכום השנה.

מתי תתבצע העבודה ?

לתפקיד רכז ההשתלבות נלווה גמול בסך 6%. מנהל בית הספר בהיוועצות עם רכז ההשתלבות, צריך לבחור את מסגרת הזמן בה הרכז יוכל להיפגש עם המורים ולאפשר מפגשים אלה במערכת השעות של הרכז (מפגשי צוות, שעות פרטניות, מליאה..).

כיצד נדע פרטים על הפיתוח המקצועי?

אנו פועלים להתמקצעות של רכז ההשתלבות בתחום ניהול תהליכי למידה בכיתה ההטרוגנית ולצורך כך ייצרנו תכנית חובה לפיתוח מקצועי.

רכזי ההשתלבות מחויבים במתווה 3-4 שנים, 180 שעות. 60 מתוכם בשנה הראשונה.

מורים בעלי תואר שני מתאים או בעלי הכשרה של מאבחן דיסקטי או מת"ל / מחוננים יהיו מחויבים במתווה דו שנתית, 90 שעות בלבד, 60 מתוכם בשנה הראשונה. וכן ההשתתפות בימי עיון מחחיים.

ההחלטה לגבי מסלול הפיתוח המקצועי לכל אחד מהרכזים תקבע על ידי המנחה המחוזית להכלה בשיתוף עם מרכזי הפסג"ה.

במהלך חודש ספטמבר יקבל כל רכז מידע לגבי מרכז הפסג"ה בו יתנהל הפיתוח המקצועי, אורך המסלול ויום הלימודים.

מה נדרש מאתנו המנהלים?

- לבחור את האדם המתאים ביותר לתפקיד, בהתאם לקריטריונים שהוגדרו ✓
- לקבוע עם הרכז את משימותיו לשנה זו בהתייחס למסמך זה ובהתייחס לצרכי בית הספר.
- להקצות לרכז שעות לעבודה – המלצה בלבד.
- להחליט עם הרכז על מסגרות הזמן שבהן הוא יוכל לעבוד ולאפשר זאת במערכת השעות.
- לוודא כי הרכז משתתף באופן סדיר במפגשי הפיתוח המקצועי.

למי פונים אם יש שאלות?

הטמעת תפקיד רכז ההשתלבות ותהליכי הכשרתו נעשים במחוזות על ידי המפקח הרפרנט לתפקיד רכז ההשתלבות, המפקח על הפיתוח המקצועי ומדריכת הכלה מחוזית. ניתן לפנות אל מדריכת הכלה המחוזית לקבלת עזרה בכל סוגיה רלוונטית.

מאחלת לכולנו שנה טובה ומוצלחת.

מוריה טלמור

מרכזת היחידה לטיפול בפרט

אגף א', חינוך יסודי